

Naturvårdsenheten
Hans Rydberg
0155-26 40 92

Datum

2009-12-17

Dnr

511-5834-2006

Skötselplan för naturreservatet Nävekvarns klint

Foto: Hans Rydberg

Postadress
611 86 NYKÖPING

Besöksadress
Stora torget 13

Telefon
0155 26 40 00 växel

Telefax
0155 - 26 46 80

E-post
lansstyrelsen@d.lst.se

Organisationsnr
202100-2262

Postgiro
35174-2

Bankgiro
5051-8653

Internet
www.d.lst.se

Innehåll

<i>BESKRIVNINGSDDEL</i>	3
<i>1. Syfte med naturreservatet</i>	3
<i>2. Uppgifter om naturreservatet</i>	3
<i>3. Beskrivning av området</i>	4
3.1 Naturgeografiska förhållanden	4
3.2 Historisk och nuvarande markanvändning	5
3.3 Biologiska bevarandevärden	6
3.4. Geovetenskapliga/hydrologiska värden	9
3.5. Kulturhistoriska värden	9
3.6. Värden för friluftsliv och forskning	10
3.7 Slitage och störningskänslighet	10
<i>PLANDEL</i>	<i>Fel! Bokmärket är inte definierat.</i>
<i>1. Naturreservatets skötsel</i>	10
<i>2. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder</i>	10
2.1 Generella riktlinjer och åtgärder	10
2.2 Övergripande bevarandemål	11
2.4 Delskötselområden	11
<i>3. Fågelfaunan</i>	15
<i>4. Friluftsliv</i>	16
<i>5. Jakt och fiske</i>	16
<i>6. Byggnader, tomtmark</i>	16
<i>7. Uppföljning och tillsyn</i>	16
7.1 Uppföljning av skötselåtgärder	16
7.2 Uppföljning av Natura 2000-bevarandemål	17
7.3 Uppföljning av övriga bevarandemål	17
7.4 Tillsyn	17
7.5 Kostnader och finansiering	17
<i>8. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder</i>	17
<i>9. Referenser</i>	18
<i>Bilagor</i>	19

BESKRIVNINGSDDEL

1. Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att

- bevara och utveckla en värdefull gammal barrskog.
- bevara och utveckla områdets lövskogsmiljöer.
- utöka arealen äldre skog genom skötsel av utvecklingsskog.
- skydda ett område tillgängligt för allmänhetens friluftsliv.

Syftet skall nås genom att

- låta arealen orörd skog öka och låta skogen få utvecklas fritt
- tillåta viss skötsel i områden där gamla tallar riskerar att konkurreras ut av gran, för att efterlikna naturliga processer som brand.
- avveckla ung gran i lundartade miljöer i syfte att motverka urlakning av kalkrika muldjordar med rik flora.
- det rörliga friluftslivet i området gynnas.

2. Uppgifter om naturreservatet

Län	Södermanland
Kommun	Nyköping
Socken	Tunaberg
Reg-DOS-id	1003076
ID-punkt	N6499885 E6027870 (Sweref 99 TM)
Areal	232,3 ha, varav land 96,9 ha

Uppskattade arealer av naturtyper:

- Skogsmark	Ca 95,8 ha, varav 72,3 ha produktiv
Gammal barrskog	ca 54,7 ha
Ung, medelålders barrskog	ca 10,6 ha
Barrsumpskog	ca 2,8 ha
Lövskog	ca 3,0 ha
- Våtmark (alkärr)	ca 1,2 ha
- Impediment (berg mm)	ca 23,5 ha
- Hav	ca 135,4 ha
- Övrigt (stränder mm)	ca 1,1 ha
- TOTALT	ca 232,3 ha

Datum

Dnr

2009-12-17

511-5834-2006

Prioriterade bevarandevärden

- *Naturtyper* Gammal hållmarkstallskog, örtrika
blandskogar, bäckravin,
- *Strukturer (landskapselement)* Gamla träd, klippvegetation, död ved
- *Växt- och djursamhällen* Kärlväxter, lavar, svampar, insekter
- *Arter* Knärot, grynig blåslav, klilav, tallticka,
bergglim, ullticka, granticka, strutbräken,
vätteros, tandrot och tibast.
- *Friluftsliv* Utsiktspunkter, Sörmlandsleden

Naturgeografisk region

Nr. 25c, Östersjökusten med skärgårdar
samt Åland, Sörmlands och norra
Götalands skärgårdar

Kulturgeografisk region

Kolmården

3. Beskrivning av området**3.1 Naturgeografiska förhållanden**

Naturreseptatet Nävekvarns klint är beläget i direkt anslutning till Bråviken. Området är en del av Bråvikenförkastningen som är ett av länets mest utpräglade förkastningsberg. Det bildades under tertiärtiden för omkring 50 miljoner år sedan, då den afrikanska kontinenten under rörelse norrut tryckte på den europeiska landmassan. De spänningar som då uppstod i urberget gav upphov till sprickbildningar, som i Sörmland fick en öst-västlig riktning. Bråvikenförkastningen är resultatet av en sådan sprickbildning. De dramatiska formerna blir tydliga för besökaren vid en vandring på Sörmlandsleden, som slingrar sig upp på bergkrönen varifrån man har en vidsträckt utsikt över Bråviken och Vikbolandet i Östergötland. De högsta nivåerna ligger på ca 40 meter över havet.

Berggrunden består helt och hållet av surt urberg, vanligen gnejs. Kalkstenar som uppträder på många håll utmed Bråvikenförkastningen saknas helt i reservatet. Hållmarkerna är inte helt plana utan sluttar i regel åt söder, ibland jämnt lutande, ibland i form av terrassliknande plan. Inåt land finns mellan hållmarkerna med förkastningslinjen parallella dalstråk som är bevuxna med mer produktiv skog. Hållmarkerna domineras istället av gamla tallar och av ytor med öppet berg, där renlavar och skorplavar täcker marken. Vinkelrätt mot förkastningen finns ett par mindre dalgångar, som avvattnar skogsbygden i och utanför reservatet. I dalgångarna finns bäckflöden, där finkorniga jordar genom sin höga halt av lättvittrade glimmermaterial ger upphov till en näringsrik jordmån och en örtrik flora med lundväxter, skuggfördragande ormbunkar och höga gräs. Reservatet domineras av hållmarker och bergbunden skog. I sluttningar mot lägre nivåer förhärskar moränjordar, som ibland kan vara storblockiga.

Datum

Dnr

2009-12-17

511-5834-2006

Området har ett kustklimat om än inte så utpräglat som längre ut i kustbandet. Närheten till Östersjön ger långa, milda höstar och en något fördröjd vår. I reservatets norra del märks övergång till ett fastlandsklimat med bland annat ökad humiditet (högre nederbördsöverskott), vilket visar sig i vegetationen. Berget magasinerar en hel del värme sommartid, vilket minskar temperaturskillnaderna mellan dag och natt. Värmekrävande arter är dock inte så vanliga i branterna även om bergglim – en i reservatet vanlig växt – har sin ekologi på sur berggrund i varma lägen – ofta högt över havets nivå.

3.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Området för reservatet har en historik som kan spåras tillbaka till äldsta stenålder, paleolitikum. I reservatet finns två stenåldersboplatser som bevis för detta. Efter denna epok verkar människorna ha lämnat Kolmårdsskogarna och kom istället att leva på jordbruk. Detta innebär att det bara finns ett fåtal fynd från brons- och järnålder. Inte heller från medeltiden finns så mycket att hämta, men av intresse är att namnet Vibberholmen finns som namn på en äng i en medeltida skrift från 1377.

Nävekvärns klint har i långliga tider hört till Nävekvärns bruk, som har anor från 1623. Man vet inte hur marken under bruket användes under 1600-talet, men det är troligt att skogarna nyttjades för bergsbruket genom kolning eller dylikt. Det enda spåret av sådan verksamhet ligger vid Pinneström, i nordvästra delen av reservatet, där det finns ett hyttområde med bland annat en hyttruin, en rostningsgrop, en slagghvarp, en hyttbacke, två kolupplag samt en dammvall. Den har med kol-14-metoden daterats till mitten av 1300-talet.

Karta över området med registrerade fornlämningar.

I reservatet finns de flesta kulturlämningarna i den västra och nordvästra delen, strax väster om Vibberholmen. Här ligger resterna av två torp, benämnda Ranckan och Länstan. Mot den

Datum

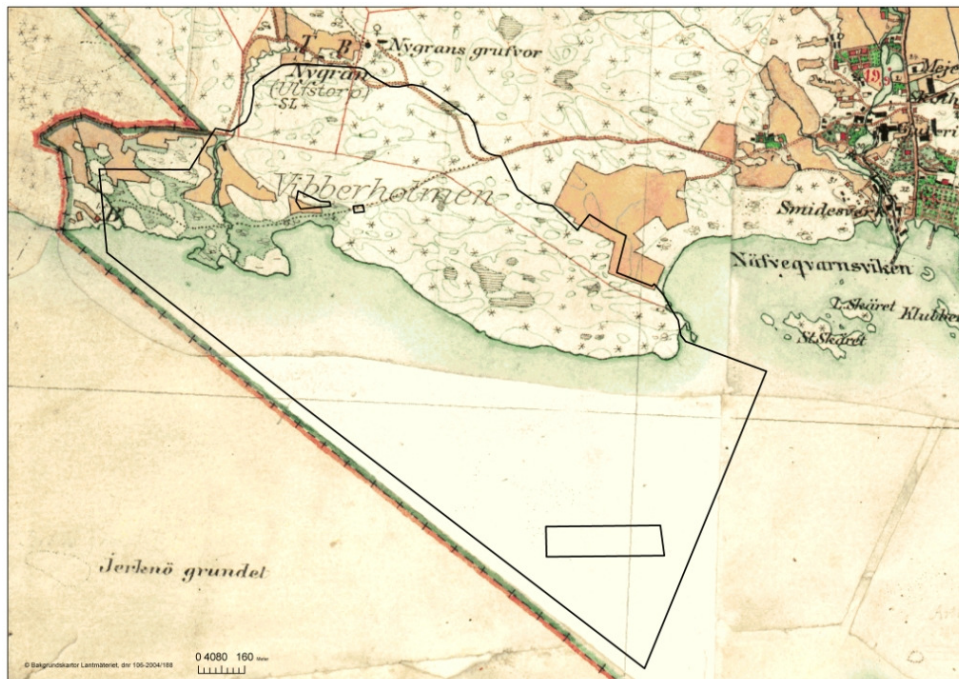
Dnr

2009-12-17

511-5834-2006

yttersta västra gränsen ligger en pest-/kolerakyrkogård. Här finns också en kallmurad bro. Litet längre åt norr, mot Nygran, finns två stenåldersboplatser.

Den äldsta kartan över området är en geometrisk avmätning från 1794. Den visade ett väl nyttjat landskap. Närmast Pryssgårdens i öster låg ett par betesmarker, sedan följde ett bergigt parti som utgjorde betesmark, nämligen själva Nävekvärns klint, den så kallade Klinthagen. Den beskrivs som ”mycken bergsbunden mark tall, gran och något lärkskog beväxt...” Vid hemmanet Vibberholmen finns ett brukat landskap med mest inägor, vilka användes som åker- och ängsmark med några mellanliggande hagar.

Häradskartan från början av 1900-talet med reservatsgränsen inlagd. Notera de kulturpräglade markerna i västra delen.

Enligt lantmäteriets akter finns fler kartor över Vibberholmen och Nävekvärn, t.ex. från 1881 och 1929, men ingen av dem visar hur marken brukades vid denna tid. Nästa karta, från början av 1900-talet, den s.k. Häradskartan, visar att åkern vid Vibberholmen i stort sett hade samma utbredning som på kartan från 1794. En del av ängsmarken hade odlats upp till åker. I norr och öster finns ett glest trädskikt av barrträd. Vid själva klinten ligger några sankta kärr. Markerna här har troligen nyttjats till bete. På ekonomiska kartan från 1950-talet syns att åkermarken är densamma samt att ängarna och betesmarkerna börjat att växa igen. En brukningsväg och flera stigar går genom området.

3.3 Biologiska bevarandevärden

Skogsmark

Reservatets skogliga värden är dels kopplade till hållmarkstallskogen på själva klinten och några övriga hållmarker, dels till den mer produktiva skogsmiljö som finns i dalgångar ned mot Östersjön. Uppe i bergen står flerhundraåriga, vindpinade gammeltallar, ofta grova träd med

Datum

Dnr

2009-12-17

511-5834-2006

storrutig pansarbark eller döda, kvarstående stammar med den ljusgrå veden täckt av små lavar av olika slag. Topografin har medfört att stora delar av reservatet undantagits från skogliga ingrepp, vilket gjort att naturskogsliknande tillstånd har uppstått på många håll. Fallna döda tallar, i dalgångar även granar och lövträd, med insekthål och vedsvampar, har skapat en artrik fauna, funga (svampar) och flora knuten till död ved. I bergets kanter står ofta senvuxna lövträd och gammelgranar, ofta med påväxt av hänglavar som olika skägg- och tagellavar.

Omedelbart väster om klinten finns en djup dalgång med gamla granar och en del hassel och lågörtvegetation. Död ved förekommer rikligt. Väster om Vibberholmen leder en bäckravin, som delvis omges av yngre, planterade skogsbestånd. I övrigt växer det blandskog med mycket gran och stora hasselbestånd vid bäcken och i dess närhet. Hela dalgången består av en örtrik vegetation med stort inslag av vårbloommande örter och en del ovanliga, näringskrävande lundväxter.

Bergsimpedimenten i reservatet har varit mer eller mindre opåverkade i uppemot 9 000 år. Endast ett visst slitage från friluftslivet och en och annan markbrand har stört friden. Lavsamhällena är sannolikt mycket gamla och har i stort sett kunnat utvecklas utan mänsklig påverkan. Där berget är poröst eller måttligt exponerat för vindar har mattor av renlavar utbildats. På naket berg, på block eller berglutor, gärna vindexponerade, dominerar skorp- och bladlavar av olika slag. Vanliga är olika arter av påskrislavar, korallav, olika sköldlavar, kartlavar, tusch- och navellavar, vinterlav, stiftlav, örnlav och många fler.

Marina miljöer

Bråviken utgör en del av en djupsvacka som sträcker sig via Hävringe ut i Östersjön. Tillrinningen av sötvatten är relativt stor och grunda mynningströsklar saknas till själva viken. Vattenomsättningen blir härigenom relativt god. Inom Bråvikens vidsträckta mynningsområde transporteras havsvatten i stort in mot viken längs den djupa norra kusten medan uttransporten genom skärgården går längs den grundare södra kusten. Området är utpekad av fiskeriverket som lek område för strömming. Laxfiskar har planterats ut i Bråviken för fritidsfiske. Några inventeringar av vattenmiljön eller dess flora och fauna kring Nävekvärns klint har inte gjorts. Anledningen är att reservatet bildats på grund av de skogliga naturvärdena och att vattenområdet vid överföringen av marken från Sveaskog till Staten följde med vid köpet.

Flora, funga (svampar) och fauna

Området kring Vibberholmen har länge varit känd för sin rika flora. Dalgången längs Vibberholmsbäcken är bevuxen med en blandskog, där hassel och andra lövbuskar bildar ett bitvis tätt buskskikt. Möjligen ingår en del skalgruskalk i jordarna, vilket skulle förklara förekomsten av kalkgynnade arter. Längs bäcken och ned mot havet växer dels rikligt med blå- och vitsippor, dels mer krävande arter som tandrot, gullpudra, skärmstarr, tibast, lundelm, vårärt, strutbräken, hässlebrodd, storrams, lungört, skogsvicker, sårläka och vätteros, den senare vissa år i 700-800 exemplar! Från området har även meddelats arter som underviol och tvåblad (Rydberg & Wanntorp 2001).

Datum

Dnr

2009-12-17

511-5834-2006

Klippor och klippskrevor hyser på några håll en värmekrävande flora med svartbräken, gaffelbräken, getrams, tulkört och bergglim, den senare sällsynt i Sörmland men typisk för reservatets bergsmiljöer. En särskilt värdefull örtklippa finns omedelbart öster om Rankviken, där också en del basiska mineral uppträder i berggrunden. Här växer arter som ängsskära, slån, ängshavre, brudbröd, kattfot, blodnäva, småborre, bergglim och slätterfibbla.

Området kring Vibberholmsbäcken är även intressant ur mykologisk synpunkt. Här växer flera vedsvampar som granticka, glasticka, stråvticka, fransig ockraporing och bland marksvampar stinksvamp, fjällrisk och gråmusseron. Intressant är också sumpskogen sydost om Nygran med förekomst av sumptrådskevling, *Inocybe relicina*. I hållmarkstallskogen är det mer svampfattigt, men talticka och grovticka finns på flera håll.

Reservatet är rikt på lavar av olika slag, allt från hänglavar på de gamla träden, knappåslavar på de döda fuorna, renlavar och bägarlavar i bergsterrängen samt skorplavar av olika slag på nästan nakna bergytter, som block och lodklippor. En ovanlig lav på klinten (bara fem fynd i Artportalen i Sverige) är laven papillav, *Pycnothelia papillaris*, som i vårt land har en västlig utbredning. På många tallar växer signalarten gryinig blåslav samt klilav – båda viktiga inslag i den gamla tallskogens barksamhällen.

Insektsfaunan undersöktes 1992 och inte mindre än 13 då rödlistade arter påträffades. De flesta av har med tiden visat sig vara vanligare än man trodde då och av de rödlistade arterna är det nu bara två som återstår, nämligen gulbandad guldbagge och reliktböck – de övriga har bedömts vara utom fara. Trots detta visar förekomsten av så många, trots allt ovanliga arter, på att området äger en skyddsvärd insektsfauna, knuten till död ved och exponerade torrakor och lågor i hållmarkstallskog.

RÖDLISTADE OCH ANDRA INTRESSANTA ARTER

Tabell 1. Rödlistade arter, signalarter samt andra skyddsvärda arter registrerade i objektet. Notera att tabellen bygger på inventeringarna som finns i källförteckningen. Rödlistekategori följer Gärdenfors, U. (ed.) 2005. *Rödlistade arter i Sverige 2005*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. (VU) = sårbar, (NT) = missgynnad. (S) = signalart enligt Skogsstyrelsen.

- = föreslagen rödlistad (NT) i 2010 års version av rödlistan, ** första fyndet i Sörmland. Namnet sumptråding är föreslaget på denna art som ännu inte fått ett giltigt svenskt namn.
- Fynd av dessa och andra arter kan sökas i Artportalen (www.artportalen.se).

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistad / signalart	Notering (källa – se nedan)
Blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>	S	Flera
Lind	<i>Tilia cordata</i>	S	Flera
Tandrot	<i>Cardamine bulbifera</i>	S	12,13
Tibast	<i>Daphne mezereum</i>	S	Flera
Vårärt	<i>Lathyrus vernus</i>	S	12,13
Sårläka	<i>Sanicula europaea</i>	S	13
Underviol	<i>Viola mirabilis</i>	S	12
Vättersos	<i>Lathraea squamaria</i>	S	Flera
Ormbär	<i>Paris quadrifolia</i>	S	Flera
Rankstarr	<i>Carex elongata</i>	S	13
Skärmstarr	<i>Carex remota</i>	S	13

Datum

Dnr

2009-12-17

511-5834-2006

Knärot	<i>Goodyera repens</i>	S*	13
Storrams	<i>Polygonatum multiflorum</i>	sälls	Flera
Lungört	<i>Pulmonaria obscura</i>	S	Flera
Ängsskära	<i>Serratula tinctoria</i>	Mi allm*	13
Tallticka	<i>Phellinus pini</i>	S	13
Fransig ockraporing	<i>Junghuhnia separabilima</i>	DD	17
Fjällrisk	<i>Lactarius spinulosus</i>	sälls	13
Granticka	<i>Phellinus chrysoloma</i>	S	13
Grovticka	<i>Phaeolus schweinitzii</i>	S	13
Sumptråding	<i>Inocybe relicina</i>	Sälls**	13
Ullticka	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	S	13
Krusig ulota	<i>Ulotia crispa</i>	S	Flera
Stenporella	<i>Porella cordaeana</i>	S	13
Guldlockmossa	<i>Homalothecium sericeum</i>	S	13
Blåmossa	<i>Leucobryum glaucum</i>	S	13
Platt fjädermossa	<i>Neckera complanata</i>	S	13
Stubbspretmossa	<i>Herzogiella seligeri</i>	S	13
Hasselmossa	<i>Eurhynchium angustirete</i>	S	13
Vedtrappmossa	<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	NT	3
Papillav	<i>Pycnothelia papillaria</i>	sälls	13
Grynig blåslav	<i>Hypogymnia farinacea</i>	S	13
Blodlav	<i>Mycoblastus sanguinarius</i>	S	13
Guldbandad brunbagge	<i>Orchesia fasciata</i>	NT	14
Reliktbock	<i>Nothorina punctata</i>	NT	14

3.4 Geovetenskapliga/hydrologiska värden

Områdets geologi är viktig för förståelsen för landskapets utseende. Genom den förkastning som uppstått och som tecknar sig i Kolmårdsbranterna har speciella naturförhållanden uppstått som gynnat utvecklingen av orörda skogsbestånd och ravinbildningar med rik flora.

3.5 Kulturhistoriska värden

De kulturhistoriska värdena består bland annat av de fornlämningar och spår efter tidigare markanvändning som visar hur området tidigare nyttjats. Av stort värde är också de torprester och de spår markerna kring torpen uppvisar från torparnas verksamhet. Exempel på sådana spår är äldre åkrar, diken, murar, gamla lövträd och hasselbuskar samt huslämningar och rester efter bergshantering. Av stort värde är också de informationstavlor som satts upp vid Sörmlandsleden och som informerar om de kulturspår leden passerar.

3.6 Värden för friluftsliv och forskning

Området har stor betydelse för friluftslivet. Reservatet ligger nära tätorten Nävekvarn, inte heller långt från Nävsjöns friluftsområde och många människor besöker de vackra utsiktspunkterna på bergets krön. Även Sörmlandsleden går genom området. Stigen är väl upptrampad, vilket visar på att den utnyttjas väl. En mindre badplats med klipphöllar ligger på västra sidan av Rankviken, där vandrare på Sörmlandsleden ofta tar sig ett dopp.

Ur forskningssynpunkt har området idag mindre betydelse, men den stora arealen orörd hällmarkstallskog med hög tillgänglighet kan göra att området i framtiden kan vara intressant för forskning kopplat till den speciella geologin. Särskilt lavfloran lämpar sig för studier. Området kan också ha intresse för skolundervisningen för att belysa de stora skeendena i jordens historia och kulturlandskapets omdaning sedan istiden.

3.7 Slitage och störningskänslighet

Länsstyrelsen bedömer att det inte finns någon större risk för att slitage från vanliga besökare ska påverka naturreservatet Nävekvarns klint negativt. Lokalt kan slitage på renlavstället uppstå på utsiktsbergen, men då utsiktspunkter finns utmed en mycket lång sträcka bedöms inte slitage koncentreras till några få punkter.

1. Naturreservatets skötsel

Naturreservatet är indelat i skötselområden som utgår från de bevarandemål och de skötselåtgärder som ska utföras för respektive område.

För karta över skötselområden, se bilaga 2.1.

Skötselområdena är:

- 1: Gammal talldominerad skog med viss skötsel i begränsade delar.
- 2: Bäckravin omgiven av yngre skog med vissa skötselåtgärder.
- 3: Medelålders till äldre barr- och blandskog med rik flora.
- 4: Alkärr med fri utveckling.
- 5: Grandominerad barrskog på morän med fri utveckling.
- 6: Barrsumpskog som ska få utvecklas fritt.
7. Del av Bråvikens vattenområde

2. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

2.1 Generella riktlinjer och åtgärder

I första hand skall insatser göras i områden med lövskog med hotande graninväxt samt i täta planterade granbestånd på näringsmark, där lövinslaget successivt ska öka. I andra hand skall viss skötsel göras i barrskogsbestånd, där gamla tallar hotas av en uppväxande grangeneration.

Datum

Dnr

2009-12-17

511-5834-2006

Vid skötselåtgärder ska forn- och kulturlämningar särskilt beaktas. Rövning, gallring och avverkning kräver inte tillstånd enligt lagen om Kulturminnen, under förutsättning att den sker på ett sådant sätt att lämningarna inte skadas eller förändras.

Det innebär till exempel att:

- Eventuell körning med skogsmaskin ska ske på tjälad mark eller under sådana väderförhållanden så att markskador inte uppstår.
- Enskilda lämningar får inte köras över eller belamras med ris.
- Träd skall fällas ut från lämningen för att undvika släpskador.
- Forn- och kulturlämningar ska grovrensas på kvistar och annat skogsavfall.
- Vid rövning av ledningsgator skall denna göras vid en tidpunkt som ej stör djurlivet och på ett sätt att den biologiska mångfalden gynnas.

2.2 Övergripande bevarandemål

I syfte att nå intensionerna i skogsstrategin och i miljömålet "Levande skogar" är det ett övergripande mål i reservatet att bevara all gammal skog och utöka arealen naturvårdsintressant skog genom fri utveckling av yngre och medelålders skogar, där naturvärdena kopplat till gamla träd, död ved och beståndskontinuitet ännu till stor del saknas. Genom att det finns flera nyckelbiotoper i området är möjligheterna stora till att arter hemmahörande i äldre skogsbiotoper med tiden kan utvidga sina domäner till omgivningarna, när skogen där blir allt äldre.

Ett annat mål är att bevara den rika florán i dalgången vid Vibberholmen och gynna lövträden i lundområdet. All ung gran bör successivt avvecklas, men de äldre granarna i nedre delen av dalgången sparas.

2.4 Delskötselområden

Skötselområde 1: Gammal talldominerad skog med viss skötsel i begränsade delar.

Beskrivning

Större delen av naturreservatet är bevuxen med tallskog. Tallskogen är i regel gammal, ofta 100-250 årig. Den sannolikt äldsta skogen växer på Nävekvärns klint, d.v.s. den bergplatå som går i öst-västlig riktning längs Bråviken. Här står flerhundraåriga, ärriga gammeltallar med krumböjda grenar, vindvridna stammar behängda med mossor och skägg. Träd som dött på rot sträcker sina gråvita grenar mot himlen och på marken ligger lågor av tall och björk i olika stadier av förmultning. Gammal tallskog finns också på de övriga hållmarkerna i området, men också på magra moränmarker mellan bergen, där fläckar av berg ofta bryter fram och markerar närheten till berggrunden. På tallarna växer tallticka, vid några tallar finns även grovticka. På mer mossrik mark innanför berget växer även några bestånd av knärot. Insektfaunan är sannolikt intressant, bland annat har reliktböck anträffats.

Markfloran är i regel torftig men domineras istället av lavar. I sänkor mellan bergen finns på ett par håll små tallrismossor, där även litet björk ingår. Även här är tallarna påfallande gamla.

Datum

Dnr

2009-12-17

511-5834-2006

I skötselområdet ingår även sådan skog som brukar kallas impediment och som i området ofta är gles med stora bergspartier mellan träden. Hällmarkerna är på sina håll sönderspruckna och berget uppvisar då vertikala snitt med en avvikande moss- och lavflora. Det finns även blocksamlingar med förekomst av en del spännande lavar på lodväggarna.

Strax norr om klinten upp mot Pryssgården finns en gammalt hygge som nu är bevuxet med lövskog, vilket ekologiskt har karaktären av en lövbränna. Detta lövparti lämnas för fri vegetationsutveckling.

I reservatets sydvästligaste hörn finns en bergs- och moränmark med förekomst av slätterfibbla, svinrot, getrams och klofibbla. Intressant blockterräng finner man också sydväst om Nygran med gamla tallar och på blocken lavar som koralllav, stiftlav och vindlav – den senare typisk för fjälltrakternas vindpinade blockterräng men är inte vanlig i Sörmland.

Strax öster om denna klippäng går en djup dalgång bevuxen med gamla granar och hassel samt enstaka stora aspar. I dalgången finns rikligt med död ved och en örtrik flora med bland annat blåsippa, sårläka och storrams. Mot berget finns en del asp och senvuxna ekar.

På östra sidan av Rankviken finns klipphöllar som utnyttjas som badplats.

Bevarandemål

- Gammal, gles hällmarkstallskog med rik förekomst av död ved i form av torrakor och lågor. Död ved förekommer med minst 10 stammar (stående eller liggande) per hektar.
- Gammal tallskog på morän med ökad förekomst av död ved.
- Orörda tallrismossar med ökad förekomst av död ved.
- Gammal naturskog med gran och hassel i dalgång.

Skötselåtgärder

Den gamla talldominerade barrskogen i reservatet lämnas i princip för fri utveckling. Om små uppväxande granar på sikt hotar tallskogens naturvärden bör försiktig uthuggning av gran kunna tillåtas. Dalgången med grova granar och hassel lämnas för fri utveckling.

Skötselområde 2: Bäckravinen omgiven av yngre skog med vissa skötselåtgärder.

Beskrivning

Bäcken sydväst om Nygran slingrar sig ned mot Bråviken. Närmast vägen omges den av lövrika snår av ädla lövträd, björk, hägg och hassel men också av planterade granbestånd av skiftande ålder. Bäcken är något nedskuren i sedimenten och på botten ligger stenar som spolats av vattenflöden. På dessa stenar växer det rikligt med en moss - stenporella. Floran är örtrik och flera lundväxter finns i området. Under den tidiga våren är dalen vit av vitsippor men fläckvis finns också en del tibast, lungört, vårärt och vätteros. På marken ligger en hel del död ved, mest klenved men även en del grövre lågor. På den döda veden växer bland annat blek blåticka, granticka och fransig ockraporing samt pigglumtermossa. I den södra delen av

Datum

Dnr

2009-12-17

511-5834-2006

skötselområdet finns också strutbräken i mängd tillsammans med bäckbräsa, lungört, tandrot, vårärt och nässelklocka.

Nära vägen i nordvästra delen av området finns fornlämningar i form av en hyttruin och en kallmurad bro samt två stenåldersboplatser.

Bevarandemål

- Gammal lövskog med en blandning av olika lövträd och ett buskskikt av hassel.
- Att fornlämningarna och informationsskyltar är lätta att se.

Skötselåtgärder:

Inslaget av gran i området är ett hot mot områdets naturvärden. Granen är en sentida inkomling och den mesta granen är dessutom planterad. Den bör därför avvecklas i syfte att ge lövskogen mer utrymme och behålla den markstruktur och näringsregim som är nödvändig för den rika lundfloras fortsatta existens. Den ovanligt rika förekomsten av vätteros, troligen en av länets största, vittnar om nödvändigheten att värna om hasseln i lundmiljön, då hasseln dessutom i hög grad bidrar till jordarnas mullhalt.

Vården av kulturmiljön är viktig i nordvästra delen där fornlämningarna skall synliggöras och informationsskyltarna hållas i gott skick.

Skötselområde 3: Medelålders till äldre barr- och blandskog med rik flora.

Beskrivning

Skötselområdet omfattar delen väster om Vibberholmen samt det smala partiet längs vägen öster om torpet. I området växer en olikåldrig blandskog med grova granar och lövträd som ek, asp och björk. Skogen har en medelålder av cirka 85 år, men vissa träd är betydligt äldre. Vid Vibberholmsviken längst i väster finns en bäck kantad av strutbräken. I slutningen växer även vårärt samt hundratals exemplar av vätteros. Öster härom finns en liten strandsträcka med sandbotten lämpad för bad. Än längre österut, vid Vibberholmsbäckens utlopp, finns ett bestånd av imponerande grova tallar och granar. Även här är markvegetationen frodigt utvecklad. Längs bäcken norrut växer gammal gran tillsammans med lövbuskar och här finns också ett bestånd av grova aspar.

Bevarandemål

Gammal olikåldrig blandskog med rikt lövinslag.

Skötselåtgärder

Det är på sikt viktigt att behålla lövinslaget i beståndet. Tills vidare kan skogen lämnas för fri utveckling men stora ekar hotade av beskuggning kan behöva frihuggas. Eftersom den rika floran gynnas av lövinblandning i förnan är det viktigt att lövträd och hassel även i framtiden får utgöra en väsentlig del av skogens sammansättning, varför det på sikt kan bli nödvändigt att hålla efter en eventuell grantillväxt.

Datum

Dnr

2009-12-17

511-5834-2006

Skötselområde 4: Alkärr med fri utveckling.*Beskrivning*

Vid Rankviken ligger ett alkärr som uppstått ur en strandbetesmark som fått växa igen. Alskogen är tämligen jämnåldrig och ungefär 70 år gammal. I den östra delen sipprar en liten källbäck fram med järnockrautfällning. Alskogen är bevuxen med nordbräken, ängsfräken, äkta flädervänderot, rödblära och skärmstarr vid sidan av vanliga arter som strandlysing och älggräs. En tidigare notering av Brännström (1939) dokumenterar fynd av majviva från Vibberholmen – troligen växte arten på den strandäng/fuktäng som nu är alkärr.

Bevarandemål

- Utveckla alskogen att uppnå hög ålder.

Skötselåtgärder

Alskogen är cirka 70 år och under tillväxt i en succession från tidigare öppen strandäng. Beståndet får utvecklas fritt och åldras. Ingen åtgärd behövlig.

Skötselområde 5: Grandominerad barrskog på morän med fri utveckling.*Beskrivning*

Skötselområdet är uppdelat i en del som är belägen söder om lilla vägen från Vibberholmen österut mot Kvarsebovägen. Här växer en grandominerad barrskog, som är olikåldrig med en medelålder mellan 60 och 90 år. I vissa partier växer även en del tall, i andra finns inslag av björk och asp. Skogen är mossrik eller risrik med visst örtinslag och det förekommer en del död ved. Den andra delen ligger i reservatets östra del, mellan klinten och Pryssviken. Här finns ett medelålders barrskogsbestånd av 50-75 års ålder. En del av skogen, närmast den lilla vägen mot Pryssviken är planterad med gran, men detta bestånd är nu cirka 50-årigt. Vegetationen är moss-risrik.

Bevarandemål

- Barrskog av hög ålder.

Skötselåtgärder

Skogen har tidigare skötts genom plockhuggning/blädning men några sentida åtgärder har inte gjorts. Delar av skogen är på väg in i en naturskogsfas. Genom blädning eller plockhuggning av främst gran gynnas lövträden och hela skötselområdet kan på sikt utvecklas till blandskog. Samtidigt behålls karaktären av äldre skog och möjligheten till ny död ved skapas genom att låta äldre, rötade träd och torrträd stå kvar. I skötselområdet finns även ett planterat 50-årigt granbestånd. Även i detta kan plockhuggning ske i syfte att gynna lövträdens utveckling.

Datum

Dnr

2009-12-17

511-5834-2006

Skötselområde 6: Barrsumpskog som ska få utvecklas fritt.*Beskrivning*

Sumpskogen sydost om Nygran är bevuxen med en mycket gammal barrskog. Marken sluttar något åt sydost, vilket medför att markvattnet inte blir helt stillastående. Vitmossor dominerar i bottenskiktet och bland gräs och örter märks vanliga sumpskogsarter som kärrviol, frossört, hultbräken och revlumner. I vitmossan växer den i östra Sverige sällsynta, i länet ej tidigare funna svampen sumptrådskevling, *Inocybe relicina*. Kärret är hydrologiskt föga påverkat. Kärret omges av en medelålders barrskog med inslag av äldre träd.

Bevarandemål

- Barrsumpskog med rik förekomst av död ved med omgivande gammal blandskog.

Skötselåtgärder

Inga speciella åtgärder i sumpskogspartiet är aktuella. Mängden död ved kommer att öka automatiskt med tiden, då många träd i dag är gamla och döende. Den omgivande skogen skall dock plockhuggas i anslutning till skötselområde 5 i syfte att skapa en mer varierad skogstyp med större inslag av lövträd.

Skötselområde 7: Del av Bråvikens vattenområde.*Beskrivning*

Bråviken är en del av den förkastning som utmärker reservatet. Delar av den berggrund som ligger på Bråvikens botten skjuter under den bergkropp som bildar Nävekvärns klint. Undervattensvegetationen på branterna sträcker sig ned till ca. 8 meters djup. Blåstångsbälten är vanliga ett par decimeter under ytan ned till 2-3 meters djup. Rödalger, grönalger, borstnate, ålnate och kransalger är också vanliga inslag i miljön. Blåmusslor i större tätheter dominerar från ett par meters djup och vidare ned på branterna.

Bevarandemål

Då Bråviken är en del av Östersjön ansluter sig målet till miljömålet "Levande hav". Inga specifika bevarandemål är upprättade för reservatet. Reservatet inkräktar inte heller på det begränsade fiske som idag bedrivs i Bråviken.

Skötselåtgärder

Inga skötselåtgärder föreslås.

3. Fågelfaunan*Beskrivning*

Den gamla hållmarkstallskogen är betydelsefull för många arter fåglar, bl.a. hackspettar och mesar. De gamla tallarna och branterna är potentiella boplatser för rovfåglar. Ingen speciell fågelinventering har gjorts inom reservatet.

Datum

Dnr

2009-12-17

511-5834-2006

Bevarandemål

Målet är att genom fri utveckling skapa goda betingelser för fåglar som behöver gamla träd för födosök och bosättning.

Skötselåtgärder

Inga artspecifika åtgärder.

4. Friluftsliv*Beskrivning*

Nävekvärns klint är allmänt utnyttjat för friluftslivet. Som strövstigar i reservatet används den lilla vägen till Vibberholmen samt Sörmlandsleden som passerar de finaste naturområdena och kulturlämningarna i reservatet. Länsstyrelsen avser därför inte att anlägga några nya stigar i reservatet. Föreningen Sörmlandsleden står i dag för underhållet av leden.

Bevarandemål

Området skall erbjuda stora naturupplevelser för reservatets besökare.

Skötselåtgärder

Parkeringsplats för bilar, markering av leder, 2-3 informationstavlor.

5. Jakt och fiske*Beskrivning*

Jakten regleras inte i reservatet. Fisket ingår inte i det inköpta området, utan förbehålls en fiskelott som hör till Kungstorp 3:1.

6. Byggnader, tomtmark*Beskrivning*

I området finns ett mindre torp, Vibberholmen (fastigheten Ingevallshytta 1:13), som omges av ett högt stängsel. Huset och tomten ingår inte i reservatet. En förrådsbyggnad ligger strax väster om Vibberholmen. Förvaltaren för reservatet har inget praktiskt eller ekonomiskt ansvar för byggnaden. I övrigt saknas bebyggelse i reservatet.

7. Uppföljning och tillsyn7.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Entreprenörer ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts.

Skötseln av naturreservatet ska ske på ett sådant sätt att önskat resultat uppnås till lägsta möjliga kostnad. Effekterna av utförda skötselinsatser måste därför alltid följas upp.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet på varje år, de år då åtgärder genomförts. Uppföljningen ska sedan ligga till grund för eventuell omprövning av föreskrifter och skötselplan.

Datum

Dnr

2009-12-17

511-5834-2006

7.2 Uppföljning av Natura 2000-bevarandemål

Uppföljningen skall ske enligt fastställda metoder som används i samband med Natura 2000. Målsättningen med uppföljningen är att kunna se om uppställda bevarandemål enligt skötselplanen uppfylls. Uppföljningen av bevarandemål sker i enlighet med instruktioner från Naturvårdsverket.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs för:

- Arealen för naturtyperna gammal hällmarkstallskog samt örtrika gran- och blandskogar.

7.3 Uppföljning av övriga bevarandemål

Uppföljningen av bevarandemålen ska ske regelmässigt genom standardiserade inventeringar. Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs i enlighet med punkt 2.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs för:

- Kända förekomster av hotade arter
- Resultatet av genomförda restaureringshuggningar.
- Anläggningarna för friluftslivet.
- Typiska arter som knärot, bergglim, strutbräken, vätteros, tandrot, tibast, tallticka och grynig blåslav.

7.4 Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn av att föreskrifterna för naturreservatet efterlevs. Tillsyn ska ske av tillsynsman/naturvårdsvakt som utses av Länsstyrelsen.

7.5 Kostnader och finansiering

Skötselåtgärder bekostas av förvaltaren. Uppföljningen bekostas av Naturvårdsverket.

8. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritet	Finansiering
Avveckling av gran	2010 – 2012	Skötselomr 2	1	Skötselanslag
Att ta bort gran som växer upp i tallskog	2011-2013	Skötselomr 1	2	Skötselanslag
Anläggande av P-plats	2010	Skötselomr 5	1	Skötselanslag
Informationsskyltar	2010	Friluftsliv	1	Skötselanslag
Gränsmarkeringar	2010	Friluftsliv	1	Skötselanslag
Renhållning	Vid behov	Friluftsliv	2	Skötselanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	Efter åtgärd	Samtliga områden	1	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål	Skyltar och stigar vart 3:e år. Övriga mål vart 12:e år, resp vart 24:e år.	Samtliga områden	1	Anslag för uppföljning

Datum

Dnr

2009-12-17

511-5834-2006

9. Referenser

1. Brännström, L. V. 1939: Kolmården. *Sörmlandsbygden*: 63-72.
2. Gärdenfors, U. ed. 2005: ArtDatabanken, SLU, Uppsala. *Rödlistade arter i Sverige 2005*.
3. Johansson, S. 19xx: Fältinventering av Nävekvärns klint. Skogsstyrelsen.
4. Lantmäteriet 1794: Karta öfver Nävekvärns Gårds inägor. Geometrisk avmätning.
5. Lantmäteriet ca 1900: Häradskartan.
6. Lantmäteriet 1950-t. Ekonomiska kartan.
7. Länsstyrelsen i Södermanlands län 1991: Naturvårdsprogram. Obj. 80-103, Tunabergskusten.
8. Länsstyrelsen i Södermanlands län & Skogsstyrelsen 2006: Strategi för formellt skydd av skog i Södermanlands län. Länsstyrelsen, rapport 2006:7.
9. Löwgren, G. (red.) 1988: Sörmlandsleden – vägen till natur och kultur. Föreningen Sörmlandsleden. Örebro.
10. Naturvårdsverket 2004: Skyddsvärda statliga skogar. Svealand utom Dalarnas län, rapport 5341.
11. Nordiska ministerrådet. *Naturgeografisk regionindelning av Norden*. NU-serien B 1977:34.
12. Rydberg, H. & Wanntorp 2001: Sörmlands Flora – underlagsmaterial. Botaniska Sällskapet i Stockholm.
13. Rydberg, H. 2009: Kompletterande undersökning av Nävekvärns Klint och Vibberholmen. Opubl. mtrl. Länsstyrelsen i Södermanlands län
- 14.. Sandström, J., Viklund, B. & Wikars 1992: Vedinsekter och spindlar i Nyköpings kommun, resultat från en entomologisk inventering av 22 naturområden. Nyköpings kommun.
- 15.. Stafstedt – Myhrman, M. 2009: Kolmårdens och Nävekvärns klints historia – en kulturhistorisk utredning. Länsstyrelsen i Södermanlands län.

Datum

Dnr

2009-12-17

511-5834-2006

16.. Sveaskog 19xx: Sveaskogs nyckelbiotopinventering.

17. [www.artportalen .se](http://www.artportalen.se) 2009.. Digital databas för nationella artfynd. ArtDatabanken.

Bilagor

2.1 Skötselområdeskarta

Skötselplanekarta

Bilaga 2.1

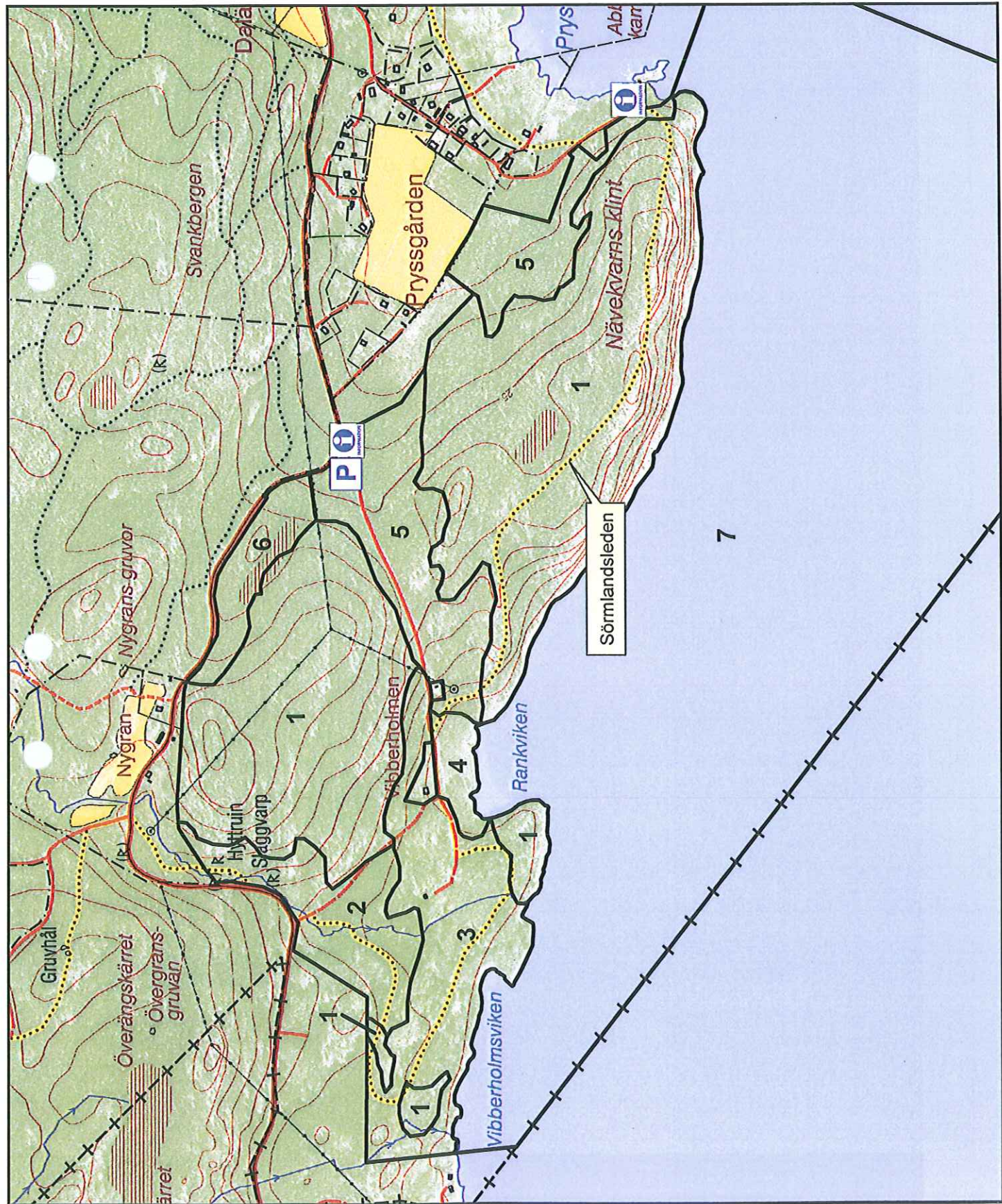
Dnr 511-5834-2006

Teckenförklaring

1 Skötselområde

P Parkeringsplats

i Informationstavla

Skala: 1:10 000